

FORM OG IAGTTAGELSE

DANSK GULDALDER PÅ RIBE KUNSTMUSEUM

Fag: Billedkunst

Målgruppe: 7.-9. klasse

Sted: Ribe Kunstmuseum og værksted

Omfang: 4 lektioner inkl. pause

Fokus: Dialog, materialebevidsthed og værkfremstilling

Forløbsbeskrivelse

Guldalderen er en blomstringsperiode i dansk kunsthistorie – en periode, hvor visuelle eksperimenter, finurlige kompositioner, nære og velkendte motiver samt ihærdige studier og observationer banede vejen for nye måder for at erfare og udtrykke sig på.

I læringsforløbet **Form og iagttagelse – Dansk guldalder på Ribe Kunstmuseum** retter Ribe Kunstmuseum fokus på skulpturen og afstøbningen, bl.a. fordi de begge spillede en væsentlig rolle i guldalderen, hvor billedhuggerkunsten var populær: Mange billedhuggere lavede afstøbninger, som dannede udgangspunkt for en skulptur i sten eller støbning i f.eks. bronze eller marmor. I dag kan vi se afstøbningen som en original, men der er ofte stadig tale om en skulpturel "skitse" eller "kopi". At lave en afstøbning kunne være en indviklet proces, særligt hvis man stræbte efter dramatiske og/eller levende udtryk. Det er bl.a. denne proces, som forløbet på forskellig vis kredser om.

I læringsforløbet fokuserer vi på gipsen som materiale samt forskellige udtryksformer og teknikker, som guldalderens kunstnere og billedhuggere arbejdede med. Sammen med eleverne analyserer vi værker og diskuterer, hvad det vil sige at se på kunst ud fra begreber som f.eks. *æstetik*, *visualitet* og *smag(dommeri)*. Eleverne arbejder praktisk og kreativt i værkstedet – selvstændigt og sammen med andre – for bedre at få fornemmelse og forståelse for den tidligere tids kunstform(er) og -opfattelse(r) foruden egne oplevelser og tanker om kunst, der kan skabe videre refleksion og udvikling af nye betydninger.

Faglige læringsmål

- At lære om den danske guldalders kunsts udtryk og betydning for derigennem at blive i stand til at iagttage, analysere og reflektere over kunstneriske betydninger og udtryksmuligheder.
- At opnå viden om billeders og skulpturers visuelle koder og udsagn.
- At opnå færdigheder til at udtrykke sig kreativt gennem forskellige genrer, medier og materialer.
- At opnå viden om betydningen af billedkunstens formlære og komposition, bl.a. linjer, lys- og skyggevirkninger, farver, tekstur og udtryk i form af motiv og detaljer.
- At få og/eller have lyst til at udtrykke sig visuelt.
- Evne til at reflektere over visuelle udtryks- og kommunikationsformer foruden kreative processer og æstetisk dannelse.
- Evne til at reflektere over kunstens funktion og potentiale i fortiden såvel som i dag.
- At se og forstå kunsten, som en værdi i sig selv foruden dens betydning for personlig og kulturel udvikling.

Fælles mål:

Kompetenceområde: Billedfremstilling

Færdighedsmål: Eleven kan kommunikere betydning i stillede opgaver med selvvalgte udtryksformer

Vidensmål: Eleven har viden om virkemidler inden for billedfremstilling

Kompetenceområde: Billedfremstilling

Færdighedsmål: Eleven kan udtrykke sig i forskelligartede materialer og digitale medier

Vidensmål: Eleven har viden om materialer og digitale mediers udtryksmuligheder

Kompetenceområde: Billedfremstilling

Færdighedsmål: Eleven kan planlægge en kommunikativ billedproces fra skitse til færdigt produkt

Vidensmål: Eleven har viden om afsender og modtagerforhold i billeder

Kompetenceområde: Billedanalyse

Færdighedsmål: Eleven kan analysere billedgenrer i den visuelle kultur

Vidensmål: Eleven har viden om de visuelle kulturers billedgenrer

Uddybende beskrivelse af læringsforløbet

I guldalderen spillede **skulpturen** en stor rolle. Det skyldtes bl.a. en danske billedhugger Bertel Thorvaldsen, hvis stil og værker havde stor indflydelse på det skulpturelle udtryk i dansk kunst i 1800-tallets første halvdel, også kaldet guldalderen. **Antikken** – den romerske og græske oldtid – blev særlig populær og derfor kalder man blandt andet periodens kunst for **nyklassicistisk**. Mange kunstnere arbejdede med skulpturen i en tidlig alder, bl.a. under uddannelse på gipsskolen på **kunstakademiet** i København. Her bredte der sig tanker om at tilnærme sig virkeligheden og foretage naturstudier samt at lægge voldsomme bevægelser og dramatisk handling ind i skulpturer, hvilke tilføjede dem nye udtryksmuligheder.

Aktivitet 1. Omvisning og værk-/formanalyse - Dansk skulptur i guldalderen

Beskrivelse: Øvelsen handler om at skærpe elevernes opmærksomhed om skulpturen i guldalderen foruden at give dem en større viden om forskellige skulpturelle udtryk og skulpturers visuelle styrke. Der vises eksempler på forskellige stile, udtryk samt materialer, bl.a. marmor, bronze og gips. Dialog skabes ved, at formidleren stiller eleverne spørgsmål og/eller ved at eleverne går sammen i grupper, hvor de kort og konkret diskuterer udvalgte skulpturer.

Eleverne går rundt sammen med museumsformidleren i Ribe Kunstmuseums udstillingssale, hvor de står overfor originale værker. Dialogen bliver skabt ud fra disse spørgsmål:

- Hvad forestiller skulpturen? Er den i bevægelse? Er den dramatisk? Fortæller den en historie?
- Hvordan er skulpturen lavet? Hvilke materialer er brugt? Hvordan er overfladen?
- Hvilken effekt har skulpturen på dig? Se på detaljer - hvad lægger du især mærke til?
- Hvilke tanker tror du billedhuggeren har gjort sig om skulpturen?

Som materiale er **ler** nemt at arbejde med. Det sviner ikke meget og dets blødhed gør det nemt at forme. Dog blandes formteknik og udhuggeteknik ofte sammen. I størknet form er leret meget porøst og skrøbeligt.

Gips er et sjovt materiale at arbejde med, bl.a. fordi det er let at blande og fordi det størkner hurtigt. Man kan nemt skabe store såvel som små ting, foretage eksperimenter og bruge sin fantasi. Ofte får man meget forskellige udtryk (bl.a. i overfladestrukturen) og ofte skyldes disse tilfældigheden.

Aktivitet 2. Ler og gips – materialebevidsthed, proces og teknik

Beskrivelse: Øvelsen handler om at få eleverne gjort bevidste og får viden om forskellige materialer. I fokus er ler og gips, og billedkunstneren fortæller om de praktiske processer, metoder foruden virkemidler, der knytter sig til disse to materialer. Der skabes desuden en parallel til guldalderen, idet museumsinspektører giver kunsthistoriske og/eller teoretiske forklaringer.

Aktiviteten er optakt til elevernes kreative arbejde.

Eleverne har scene: De har forladt Ribe Kunstmuseum og befinder sig i værkstedet på Kulturskolens lokaler. De samles omkring et bord, hvor de lytter til museumsformidleren, der fortæller om leret som materiale og der forklares, hvordan leret kan bearbejdes og formes. Dernæst fortælles der om gipsen: pulveret, hvordan det blandes, gipsens størkningsproces, overfladestrukturer og det færdige (kunst)værk. Eleverne lytter og tager ved lære af billedkunstneren samt af de eksempler – materialer og skulpturer/figurer – der fremvises.

Materiale- og formlære er vigtigt, når man taler om skulptur og billedkunst. Giv en god og fyldestgørende præsentation af ler og gips, således eleverne bliver bevidste om de forestående, kreative processer..

Formidleren fortæller om, hvordan arbejdet var på Kunstakademiet i gulalderen; hvordan de studerende blev undervist, hvordan de arbejdede og hvilke værker der opstod herudfra.

Eleverne har nu lyttet til formidlerens oplæg og snakket om kunst, hvorved deres iagttagelsesevne er blevet skærpet, analyseapparat er igangsat og refleksionsprocesser er blevet aktiveret. Nu skal de arbejde kreativt i værkstedet og opleve skiftet fra teori til praksis. Den kommende aktivitet med forskellige indlagte øvelser vil skærpe elevernes færdigheder til at udtrykke sig gennem kunst.

Aktivitet 3. At arbejde med og forme afstøbningsformer – fri fantasi og idéudvikling

Beskrivelse: Ved at arbejde med leret bliver eleverne bevidste om, hvordan materialet (ler og gips) er at arbejde med. Ligeledes bliver de opmærksomme på lerets udtryksmuligheder og hvordan det bruges i den formmæssige proces til en afstøbning af gips.

Eleverne finder sammen to og to ved arbejdsborde, hvor de taler om, hvilken kropsdel, de ønsker at foretage et aftryk af – hvorfor og hvordan. Til nogle aftryk kræver det hjælp og eleverne overvejer om værket skal skabes individuelt eller i fællesskab.

Eleverne får udleveret ler og redskaber. De arbejder med det bløde ler, som bliver fordelt jævnt i trækassen – overfladen skal være så plan som muligt. De får en opgave: Lav et aftryk af en kropsdel – eleven skal enten bruge sig selv eller en/flere af de andre elever. Formidleren gør dem opmærksom på, at selv den simpleste idé kan virke og hun/de hjælper eleverne med at overveje kroppens muligheder.

Mange elever vælger at bruge hænder og fingre til at lave aftryk af, andre bruger ører, fødder eller næsen.

Der sker erfarings- og refleksionsudveksling løbende, både blandt eleverne imellem og sammen med de tilstedeværende fagligheder (formidler og deltagende billedkunstlærer). Det er vigtigt, at eleverne ikke bremses i deres spontane overvejelser: De må ikke overtænke eller tro, at de skal skabe (for) komplicerede kompositioner, som ofte ikke egner sig til en gipsafstøbning.

De forskellige øvelser i aktiviteten omhandler, at eleverne skal lære kende deres materiale at kende og overveje dets formmæssige muligheder (og begrænsninger), foruden at lade deres fantasi sætte ind, når det handler om kroppens udtryk.

Aktivitet 4. Gipsen blandes og støbes – eleverne som medskabende aktører i produktion og materialeproces

Beskrivelse: Ved at arbejde med gips fra bunden og lære om blandingsforhold og -proces får eleverne mulighed for at tage aktiv del i produktionen og processen.

Hvordan blandes gipsen? Forholdet er ca. 1:3 (vand/gips).

Vær opmærksom på, at det tager tid at arbejde med gips fra bunden: Gipsen skal blandes, røres rundt, blandingen skal "sætte sig", hældes i formen på det rigtige tidspunkt, størkne og til slut frisættes.

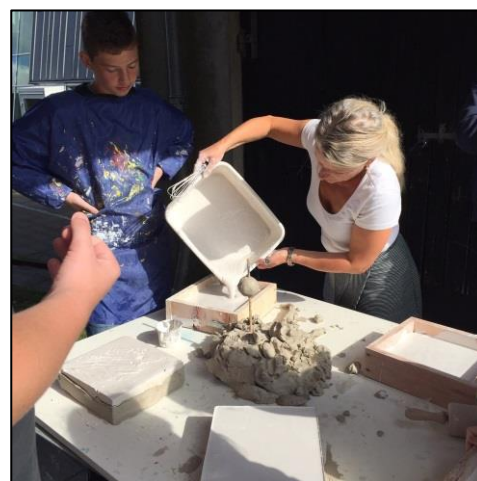
Eleverne arbejder ved vasken, hvor de skal afmåle og blande gips: I en spand/balje vand drysses en passende portion gips. Den drysses langsomt og der røres godt rundt.

Formidleren er til stede under hele processen og hjælper eleverne til at være opmærksomme på blandingsforhold (gipsmassen må ej være for blød, ej for hård).

Gipsblandingen "sætter sig" i og når den har den rette konsistens går eleverne tilbage til arbejdsbordene, hvor blandingen hældes hurtigt og præcist over leret i trækassen. Her arbejder eleverne hurtigt, idet gipsblandingen størkner hurtigt. Efter afstøbningen skal trækassen stå i ca. 20 min. så gipsen kan størkne helt og værket afmonteres. Formidleren er også til stede under denne proces og hjælp til, når det var nødvendigt.

Efter processen skal eleverne gå sammen to og to eller i mindre grupper, hvor de skal sætte ord på arbejdsprocessen, idet den foregår hurtigt.

- Hvordan var det at arbejde med gips?
- Var der noget, som overraskede dig?
- Hvad tænker du om din afstøbning – tog du chancer og var der noget, som du tænker ikke fungerede?
- Er du spændt på at se "resultatet"?

Refleksionsprocessen skal bruges til den efterfølgende aktivitet, hvor eleverne skal præsentere deres værk.

Aktivitet 5. Kunstværket afmonteres, præsenteres og fremvises – eleven som udøvende og reflekterende kunstner

Beskrivelse: Det færdige (kunst)værk står som et bevis på den enkelte elevs kreative proces og kreative kunnen. Og øvelserne har været medvirkende til, at der er blevet skabt billedkunstneriske udtryk, der bidrager til yderligere refleksioner om kunst.

Eleverne går tilbage til arbejdsbordene, hvor de lukker deres trækasser op. Hvis gipsen stadig er lidt fugtig skal de være forsigtige - ligeledes, hvis den er tørret hurtigt og har svært ved at slippe leret.

Afstøbningen lægges på et bræt eller en bakke med forsiden opad. Værket er færdigt og hver elev præsenterer sin afstøbning for de andre. Eleverne skal også sætte ord på formen i trækassen – den kan nogle gange også være interessant at se på/vise frem, hvis den er intakt efter afmonteringen.

Eksempler på færdige værker, der blev udstillet på Kulturskolen i den efterfølgende uge (Oktober 2016)

